«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энгсиэли

2011 сыл Муус устар 13 күнэ Сэрэдэ № 44 (104888)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ • Нам улууһун хаһыата • 1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БЭҔЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

ИДьУО начальнига Р.А. Седалищев нэһилиэктэри кэрийэр, аны Таастаах, Салбаҥ, Искра хаалбыттар. Бу сырыытын туһунан баһылыктар планеркаларыгар иһитиннэрии оҥорор былааннаах. Мэҥэ-Хаҥалас Майа селотугар буолбут ис дьыала отделын сотрудниктарын спартакиадатыгар Нам улууһун хамаандата 4-с миэстэни ылбыт.

* * *

Баһаарынай сулууспа начальнигын солбуйааччы О.П. Винокуров иһитиннэрбитинэн муус устар 5 күнүгэр Нам селотугар чааһынай гараж умайбыт, быыһамматах. Ойуур баһаардарын утары үлэҕэ сулууспаҕа элбэх сурук кэлбит.

* * *

ОГПН начальнига Н.А. Парников иһитиннэрбитинэн ойууртан чугас сытар 6 нэһилиэккэ паспортизация оҥоһуллубут. Ол түмүгүнэн бэлэмнэрэ суох диэн быһаарыы ылыныллыбыт. Бэлэм суоҕун сүрүн биричиинэтэ-сорох нэһилиэктэргэ баһаартан куотунар балаһа оҥоһулла илик.

* * *

Муус устар 12 күнүгэр педколледжка «СР президенин Ил Түмэн Государственнай Мунньаҕар Анал этиитин тыа хаһаайыстыбатын боппуруостарыгар олоххо киириитин туһунан» диэн киин улуустар зонатааҕы мунньахтара буолар. Манна СР президенэ Е.А. Борисов кыттыыны ылыаҕа.

* * *

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов салайааччылаах улуус делегацията Мэҥэ-Хаҥалас улууһугар тийэн үлэни-хамнаһы билсибит, уопут атастаспыт.

* * *

Баһылыгы тутууга, промышленноска солбуйааччы С.С. Матвеев тутулла турар объектары-Маймаҕаҕа оскуоланы, Хатырыкка оҕо саадын, 2 Хомустааххаа оскуоланы көрбүт, үлэ хаамыытын билсибит, сэрэдэҕэ транспорт министерствотыгар мунньахха сылдьыбыт. Бээтинсэҕэ Дьокуускайга Опера уонна балет театрыгар тутуу комплексын 75 сыллаах үбүлүөйүгэр кыттыыны ылбыт.

* * *

Муус устар 14 күнүгэр Сунтаар улууһун делегацията улууска үлэни көрө-истэ, уопут ыла кэлиэхтээх.

* * *

Улууска эпидбалаһыанньа мөлтөх. Ол курдук 3 киһи (ол иһигэр 2-тэ үлэлээбэт) сэллигинэн, 1 киһи пневмониянан, 2 киһи чесотканан, 1 киһи педикулеһунан ыалдьыбыт. Онон бу нэдиэлэҕэ санитарнай-противоэпидемиологическай комиссия мунньахтаан быһыыны-майгыны көннөрөргө үлэлэһиэҕэ. Роспотребнадзор кылаабынай бырааһа Л.И. Ильина дьону үлэҕэ ыларга медкөрүүнү баралларын ирдииллэригэр эттэ. Дьокуускайга иирбит ыт оҕону ытырбытынан улууска сэрэтэр үлэни ыытарга сорудахтанна. Ол быһыытынан дьон ыттарын иирэр ыарыыны утары прививкалата илдьиэхтээхтэр.

* * *

Ааспыт субуотаҕа 2 Хомустаах оҕо саада 45 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтэбит. Манна Хотугу Форумтан А.Н. Божедонова, үөрэх министрин солбуйааччы Е.П. Никифорова кыттыыны ылбыттар. Муус устар 14 күнүгэр выпускник күнэ буолуоҕа. Муус устар 13 күнүгэр быйыл техническэй олимпиада нөҥүө үрдүк үөрэххэ киирбит 38 үөрэнээччигэ диплом туттарыллыаҕа.

* * *

Улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы И.Р. Попов правительство председателэ Г. Данчикова таһымыгар буолбут мунньахха оҕо сайыҥҥы сынньалаҥын туһунан иһитиннэрии оҥорбут.

* * *

Ветераннар сэбиэттэрин председателэ Н.Н. Баишев салайааччылаах ветераннар делегациялара Чурапчы улууһугар уопут атастаһа сылдьыбыт.

Бэлиэтэннэ В. РЫКУНОВА

Биһиги сыахпытыгар

КЭККЭБИТ ХАҤЫЫР

Нам улууһугар РФ Журналистарын Союһун 30 чилиэнэ баар. Муус устар 11 күнүгэр суруналыыстар кэккэлэрэ өссө биир киһинэн эбилиннэ. Бу күн «Энгсиэли» хаһыат корреспонденыгар Иннокентий Ивановка суруналыыс буолбутун туоһулуур билиэт туттарылынна.

И. Иванов «Энгсиэли» хаһыат редакциятыгар 2007 с. үлэлии киирбитэ. Бу сыллар усталарыгар кини улуус социальнай-экономическай сайдыытын, тыа хаһаайыстыбатын, киһи быраабыгар Нам улууһугар боломуочунай быһыытынан бу боппуруоска, атын да дьон интэриэһин тардар темаларга үгүстүк суруйан кэллэ. Кини ыстатыйалара киһини толкуйдаталлар, дириҥ ис хоһоонноохтор, олоххо, ийэ дойдуга тапталга үөрэтэллэр.

Кини бу сыллар усталарыгар айар үлэтинэн кэккэ ситиһиилэрдээх. Ол курдук 2008 с. СР Журналистарын союһун журналист Макар Баишев аатынан бириэмийэтин лауреатын аатын ылбыта. 2009 с. «Энгсиэли» хаһыакка өр сылларга үлэлээбит журналист И.Е. Сивцев-Буһурук аатынан пограничниктар олохтообут бириэмийэлэрин туппута. 2009 с. урут баһылыгынан үлэлээбит 1 Хомустаах, Партизан нэһилиэктэрин бочуоттаах гражданина буолбута.

Иннокентий Иванову олоххо өссө биир үрдэлинэн эҕэрдэлиибит, инники айар үлэтигэр ситиһиилэри баҕарабыт.

Бэйэ информ.

Хаартыскаҕа: РФ Журналистарын союһун Намнааҕы отделениетын председателин солбуйааччы В.Н. Рыкунова И.И. Ивановка билиэти туттарар

ЭҔЭРДЭ БУОЛЛУН ДЬИҤНЭЭХ ПАТРИОККА!

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ!

Эйигин, «Саха АССР республикатын культуратын үтүөлээх үлэһитин», Нам улууһун уонна Таастаах нэһилиэгин бочуоттаах гражданинын, улууспут биир биллэр-көстөр общественнай-политическай деятелин, Саха республикатын бочуоттаах ветеранын 75 сааскын туолар үтүө-кэрэ кэмҥинэн «Нам улууһа» МТ, улуустааҕы ветераннар сэбиэттэрин ааттарыттан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит, Эйиэхэ нөрүөн нөргүйэбит!

Эн үйэ аҥарыттан ордук кэмҥэ, эдэрчи сааскыттан, үрдүк үөрэҕи физик идэлээх бүтэриэххиттэн ыла төрөөбүт Намыҥ сиригэр-уотугар, кини эйгэтигэр иитиллэн, бар дьонун кытары быстыспакка алтыһан, эдэр дьонун иитиһэн-үөрэтиһэн, ыччат союһун сирэй салайааччытынан үлэлээн, оччотооҕу оргуйа олорор үлэлээх-түбүктээх кэмнэргэ уһаарыллан, буһан-хатан, Коммунистическай партия итэҕэлинэн идеология уонна тэрийэр үлэ курдук ураты эппиэтинэстээх дуоһунастарга эҥкилэ суох үлэлээбитиҥ. Ити кэмнэргэ бар дьоммут бары араҥатын уонна норуот хаһаайыстыбатын бары салааларын хабар үрдүк таһымнаах, дириҥ теоретическай, идеологическай ис хоһоонноох общественнай-политическай үлэни кыайа-хото тэрийсибитиҥ.

Бу үлэлэргэ барытыгар тэрийээччи уонна көҕүлээччи быһыытынан ыытыллар дьаһаллары хайаан да үтүө түмүктэрдээх буолуутун сорук оҥостон ньыма уонна тэрээһин өттүгэр ураты болҕомтоҕун ууран, саҥаттан саҥа хайысхалары олоххо киллэрэриҥ. Биирдэн биир үлэ коллективтара, производство, общественнай үлэ бастыҥнара үтүө саҕалааһыннарын көҕүлээччинэн, тэрийээччинэн буолбутуҥ.

Эн үлэҥ биир сүрүн хайысхатынан улуус баай историятын — чулуу дьоммут дьоһуннаахай олохторун үлэлэрин үйэтитии, сурукка-бичиккэ, кинигэҕэ, киинэҕэ киллэрии курдук журналистскай ситиһиилэриҥ буолаллар. Ол курдук, элбэх кинигэлэр, анал аҕыылар, таһаарыылар, научнай-практическай конференциялар, быыстапкалар, музейнай, библиотечнай тэрилтэлэр, араас таһымнаах фестиваллар, көрүүлэр барыта Эн тэрээһиҥҥинэн, салалтаҕынан сүбэҕинэн-амаҕынан идеологическай үрдүк таһымнаахтык ыытыллыбыттара. Олохтоох телерадиокиини тус бэйэҕинэн тэрийэн бөҕө базалаах, үтүө тыллаах-өстөөх, сэргэх биэриилэрдээх, дьонсэргэ астына кэтэһэр, кэрэхсиир «Саха» НКИК филиала буола сайынна.

Аҕа саастаах көлүөнэ хорсун быһыытын, дьоһуннаахай олоҕун үйэтитиигэ тус бэйэҕинэн элбэх үлэни тэрийдиҥ, ыытыстыҥ. Ордук чуолаан кэнники, 20 сылтан бэттэх, улуу убайдарбыт М.К. Аммосов, И.Е. Винокуров, ону тэҥэ «Мэҥэ таас» кинигэ томнарынан, «Намский улус. История, культура, фольклор», «Ытык сир ыралаах, Кэрэ сир кэскиллээх», «Таастаахпыт ахтылҕана» кинигэлэринэн улууспут историятын дьон билиитигэр таһаарбытыҥ махталлаах. Күн бүгүн улууспут кыраайы үөрэтээччилэрин түмсүүлэрин утумнаан салайаҕын. Улуус ветераннарын общественнай тэрилтэлэрин салайыыга үтүө үгэстэри салҕаан, республика улуустарын салалталарын билиниилэрин ыллыҥ.

Ытыктабыллаах ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ!

Эн баай историялаах, үтүө түмүктэрдээх, бар дьоммутугар, ордук чуолаан эдэр ыччаппытыгар чопчу, чаҕылхай общественнай түмээччи, тэрийээччи быһыытынан холобур буолар олоҕуҥ — үлэҥ иһин барҕа махталбытын, дириҥ ытыктабылбытын биллэрэн туран мэлдьитин да чэгиэн-чэбдик буоларгар, уһун общественнай-политическай олоҕу, дьиэ кэргэттэргэр этэҥҥэ буолууну баҕарабыт!

Ытыктабылы кытары улуус баһылыга А.И. ИЛЬИН
Улуус ветераннарын сэбиэтин председателэ Н.Н. БАИШЕВ

Саҥарбат буолуохха сатаммат!

МУҢУР ХАҺААЙЫТТАРҒА КУБУЛУТТУБУТ

Ыт айдаан төрдө буолбута ыраатта. Ол эрээри сөптөөх дьаһал ылыллыбакка, үгүс кутталлаах дьайыы тахса турар. Улахан дьоҥҥо, оҕоҕо саба түһүүлэрэ, торбоһу, ынаҕы, убаһаны тардыбыт түбэлтэлэрэ сылтан сыл эбиллэн иһэр. Онон бэйдиэ сылдьар ыттар улахан кыһалҕаҕа кубулуйдулар. Дьиҥэр, ыты, куосканы уо.д.а кыыллары иитиигэ аналлаах сокуоннар, административнай-правовой документтар баалларыгар. Ол үрдүнэн бу боппуруос олохтоохтук сиилэтигэр киирэ илик. Онуоха аан бастаан ыттаах дьон, хаһаайыттар, олохтоммут быраабыланы тутуспаттара балаһыанньаны уустугурдар.

Улуустааҕы административнай комиссия бэрэссэдээтэлэ Ю.А. Павлов иһитиннэрбитинэн, гражданскай законодательство-нан ыт имуществоҕа киирсэр. Ол иһин эппиэтинэһи 100 бырыһыан хаһаайын сүгэр. РФ, СР сокуоннарыгар олоҕуран „доҕоттор-бут" булгуччу регистрацияланыахтаахтар, вакцинацияны барыахтаахтар, бэйдиэ сылдьыа суохтаахтар. Ол эрээри сокуон ити түһүмэҕэ ончу тутуһуллубат.

Бэйдиэ сылдьар ыттар бэйэбит ахсааммытынааҕар элбэх курдуктар. Нам улууһун кылаабынай государственнай ветеринарнай инспектора Л.В. Алексеева кэпсээбитинэн, регистрацияламмытынан улууска 1743 ыт, 851 куоска баар. Саамай элбэх Намҥа, Хамаҕаттаҕа, Хатырыкка, Аппааныга, Үөдэйгэ аҕыллар. Управление сыллата дьиэ кыылларыгар вакцинация ыытар. Өскөтүн мантан аккаастанар хаһаайын баар буоллаҕына, ыстараапта-нар. Ааспыт сыл түмүгүнэн Роспотребнадзор ыйыытынан, 16 киһи ытын үчүгэйдик көрбөтөҕүн иһин ыстараапта-ммыт. Управление регистрацияламмыт эрэ дьиэ кыылларын көрөр-истэр. Хаһаайына суох ыттарга дьайар кыаҕа суох. „ О животных" сокуоҥҥа олоҕуран маннык ыттары олохтоох нэһилиэк дьаһалтата көрүөхтээх-истиэхтээх, дьаһайыахтаах.

„Ленскэй нэһилиэк" МТ баһылыгын 14.03.2011 с. N01-08-77 дьаһалыгар олоҕуран бэйдиэ сылдьар ыттарга питомник тутуута саҕаланна. Ол эрээри питомнигы тэрийии бары ирдэбиллэргэ эппиэттиир буолуохтаах. Ветеринарнай-эмтиир усулуобуйа тэриллиэхтээх. Тыйыс, хаҕыс сыһыан суох буолуохтаах. Тута өлөрүү көҥүлэммэт. Тоҥоруо, аччыктатыа суохтаахтар.

Бу ирдэбиллэри хонтуруоллуур эбээһинэс ветеринарнай управлениеҕа сүктэриллэр. Биллэн турар, ирдэбил кытаанах. Ардыгар манна барытыгар эппиэттэспэт түгэннэр да баалларын. Холобура, 2009 сылга Дьокуускайга питомнигы үлэлэтэн иһэн бу биричиинэнэн тохтотуллубутун билэбит. Оччотугар хайдах гынан харыстанабыт? Ким биһиги оҕолорбутун көмүскүүр? Төттөрүтүн бэйдиэ сылдьар ыттар биһигиннээҕэр элбэх бырааптаах, көмүскэллээх курдуктар...

Ол гынан баран, туох да диэбит иһин, айдаан төрдө ыт хаһаайыттарыттан тахсар. Дьон үксүгэр эппиэтинэһэ суохтарыттан ыттарын үчүгэйдик көрбөттөр-истибэттэр. Кыраларыгар эрэ таптаан, оҕолорун саататар мал эрэ курдук көрөн баран, улааппыттарын кэннэ мунаран, бырааҕан кэбиһэллэр. Онон олохтоммут общественнай бэрээдэги кэһэллэр, дьон олоҕор, доруобуйатыгар кутталы үөскэтэллэр. Бу куһаҕан кэмэлдьини көннөрөргө уолдьаста. Итиэннэ кинилэри туһаанна-аах тэрилтэлэр бопсоллоро буоллар...

Л. УВАРОВСКАЯ

А.И. Софронов-Алампа төрөөбүтэ 125 сылыгар

КИҺИ БҮОТАН ТӨРӨӨБҮТ БЭТИЭТЭ - АЙЫТНЫҢЫТАРА

А.И. Софронов-Алампа төрөөбүтэ 125 сылынан II республоликатааҕы норуот театрдарын фестивала «Алыптаах мааска» кулун тутар 18-20 күннэригэр Бүлүү куоратыгар буолан ааста.

Фестивальга республика улуустарыттан 17 народнай театр кыттыыны ылла. Биһиги тиийбит күммүтүгэр «Талба талаан түһүлгэтэ» сынньалаҥ киэһэтигэр актыыбынай кыттыыны ылан фестиваль кыттыылаахтарын уонна көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылан сүргэбит көтөҕүллэн, күүспүтүгэр күүс эбиллэн тарҕастыбыт. Иккис күн 11 народнай театр сценаҕа таҕыста. Маны барытын 8 киһиттэн турар «Тойон сүбэ» дьүүллээн түмүгү таһаарда.

Кулун тутар 20 күнүгэр күнүс 3 ч. А.И. Софронов-Алампа айымньыларын, фестиваль сыалын-соругун тула «Төгүрүк остуол», «Мастер-класс» ыытылынна. Киэһэ 6 чаастан фестиваль үөрүүлээх сабыллыыта саҕаланна. Киирии тылы бу үс күнү быһа күнүстэри-түүннэри үлэлээн кэлбит «Тойон сүбэ» председателэ, Кулаковскай аатынан культура киинин директора Саргылана Саввична Адамова этэн аста. А.И. Софронов-Алампа дьиҥчахчы саха олоҕун энциклопедията буолар. Кини драматургиятыгар саха аһа-үөлэ, туттар сэбэ-сэбиргэлэ, саха үлэтэ-хамнаһа, тыла-өһө барыта баар. Кини этэн турар, мин киһи буолан төрөөбүт бэлиэм — бу мин айымньыларым буолаллар диэн дьүүллүүр сүбэ кыттыылаахтара ахтан-санаан аастылар. Маны таһынан Алампа туруоруллан ааспыт 3 айымньытын ахтан аһардылар. Олортон биирдэстэрэ биһиэнэ «Олох оонньуута» — Нам народнай театра, «Таптал» — Д. Ходулов аатынан Майа — Мэҥэ-Хаҥалас народнай театра, «Бүдүрүйбүт көммөт» — Алтан — Амма улууһун народнай театра. Барыта уонтан тахса номинация олохтонно.

Фестиваль анал ааттара: «Бастакы дьоһун хардыы» номинация хаһаайынынан буолла Нам народнай театрын эдэр режиссера Туяра Абрамова. Кини бу ситиһиитинэн бастакы улахан түһүлгэҕэ сүрэхтэниитин эрэллээхтик ааста, инникигэ кэскиллээҕин дакаастаата. Фестиваль сүрүн номинацияларын: «Кэскиллээх артыыс» номинация хаһаайынынан буолла Нам народнай театра туруорбут «Олох оонньуута» драматыгар баар сүрүн герой — Дьэкиим оруолун толорбут Степан Охлопков. Маны таһынан бу коллектив аны сайын Тааттаҕа ыытыллар А.И. Софронов-Алампа 125 сылыгар ананар фестивальга кыттар чиэһи сүктэ. Бу, мин санаабар, эдэр коллективка улахан ситиһии буолар. Фестиваль саамай бастыҥ, «Алыптаах мааска» номинация хаһаайынынан, Алтан народнай театра (Амма улууһа) «Бүдүрүйбүт көммөт» спектакла ааттанна.

Намнааҕы драмколлектив бу улахан таһымнаах фестивальга кыттыыны ыларга күүскөмө буолбут улуус дьаһалтатыгар, тоһоҕолоон туран улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы Попов Иван Романовичка, улуус культураҕа, духуобунай сайдыыга управлениетын салайааччыта Н.А. Соловьевка, Афанасий Шестаков аатынан культура киинин директора В. В. Колпашниковаҕа барҕа махтал тылларын тиэрдэбит.

И.А. УВАРОВСКАЙ-КҮРҮЛГЭН

Эдэртэн — эйэтин

ЭДЭР ПЕДАГОГТАР СОМОҔОЛОҺОЛЛОР

Нам улууһун оскуолаларыгар 348, оҕо саадтарыгар 40 эдэр педагог баар. Кинилэри түмэр, үлэлэригэр көмө оҥорор сыалтан үөрэх управлениетын начальнигын солбуйааччы Н.Г. Парников көҕүлээһининэн сотору-тааҕыта эдэр педагогтар ассоциациялара тэриллибитэ. Ассоциация үлэтин күүһүрдэр, улуус эдэр педагогтарын биир айар педагогическай түмсүүгэ сомоҕолуур сыалтан кулун тутар 24 күнүгэр Нам 2 №-дээх оскуолатын базатыгар Нам улууһун эдэр педагогтарын форума ыытылынна.

Үөрэх управлениетын начальнига В.Н. Дьяконова эдэр учууталларга туһаайан билиҥҥи кэм педагога хайдах буолуохтааҕын, үлэҕэ саҥа сүүрээннэр, аныгы оскуола үлэтигэр уларыйыылар, үөрэҕирии туһунан сокуон тустарынан киэҥ ис хоһоонноох дакылаат оҥордо. 2020 сылга диэри РФ сайдыытын стратегиятын былаана оҥоһуллар. Бу программаны оҥорууга 21 экспертнай бөлөх тэриллэн үлэлиир. СР правительствотын председателин солбуйааччы Ф.В. Габышева «Саҥа оскуола» диэн ааттаах 8-с бөлөхтө киирсэн үлэлэһэр. Дьиэҕэ үөрэнэр оҕолорго дистанционнай үөрэтии ыытыллар. Учууталлары уопсай дьиэнэн хааччыйыыга, кинилэргэ дьиэ тутууга болҕомто ууруллар. Былырыын Учуутал сылыгар 30-тан тахса учуутал дьиэ ылбыт. Аныгы оскуолаҕа хастыы да предметтээх предметнэй уобалас диэн олохто киллэриллэр. Мантан оҕолор үөрэниэн баҕарар предметтэрин бэйэлэрэ талаллар. Ол гынан баран ОБЖ, физкультура уонна «Россия в мире» диэн предметтэр сүрүн быһыытынан киирэллэр. Үөрэҕи билиилэринэн аан дойдуга Финляндия оҕолоро бастакы миэстэҕэ сылдьаллар. Бу дойдуга үөрэтэр предмети сөптөөхтүк аттаран туруоруурга үлэ күүскэ барар. Билигин оскуолаларга саҥа технологиялары киллэрии үлэтэ түмүктэнэн аны үөрэҕирии систематын инновационнай сайдыытыгар улахан болҕомто ууруллар.

Дакылаатын түмүгэр Венера Никитична «үөрэҕирии туһунан сокуону хас биирдии эдэр учуутал билиэхтээх, киһи олоҕун устатын тухары үөрэниэхтээх» диэн тоһоҕолоон эттэ, оҕолор идэлэрин эрдэттэн талалларыгар көмөҕө утумнаах үлэни ыытарга ыҥырда.

Үөрэх управлениетын начальнигын солбуйааччы Н.Г. Парников, ыччат отделын салайааччыта П.В. Абрамов, Нам 2 №-дээх оскуолатын директора Н.П. Никонова форум кыттыылаахтарыгар бэйэлэрин эҕэрдэ тылларын тиэртилэр, бүгүҥҥү кэпсэтии көдьүүстээх буоларыгар баҕардылар.

Форуму үөрүүлээхтик аһыы кэннэ эдэр учууталлар секцияларынан арахсан үлэлээтилэр. Психологическай тренинг секциятын улууска оҕо быраабыгар боломуочунай, оҕо приютун психолога А.В. Винокурова салайан үлэлэттэ. «Учитель года», «Воспитатель года» и другие конкурсы-цели и перспективы для молодого педагога» диэн ааттаах секцияны гимназия директорын солбуйааччы А.В. Новгородов иилээтэ-саҕалаата. «Учитель и ученик: взаимодействия и проблемы. Психолого-педагогические аспекты» секцияҕа үөрэх управлениетын социальнай-психологическай көмө отделын сэбиэдиссэйэ А.С. Жирков үлэлэстэ.

«Эдэр педагогтар уонна общество» секцияны Н.Г. Парников салайда. Бу секцияҕа эдэр учуутал обществоҕа бэйэтин оруола, сыһыана, общественнай олохто кыттыыта, актыыбынай позиция дьүүллэһилиннэ. Манна ыччат отделын салайааччы П.В. Абрамов, культура управлениетын начальнига Н.А. Соловьев, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнигын солбуйааччы Е.Е. Гоголев, «Энсиэли» хаһыат редакторын солбуйааччы В.Н. Рыкунова сырыттылар. Кинилэр бэйэлэрин үлэлэрин, ону таһынан общественнай үлэлэрин сырдаттылар, эдэрдэргэ актыыбынай буолалларыгар, нэһилиэктэрин олоҕор утумнаахтык кытталларыгар ыҥырдылар. Эдэр учууталлар үгүстэрэ дьиэҕэ наадыйаллар эбит. Ол быһыытынан ыччат отделын салайааччытыттан эдэр ыалга дьиэ хайдах бэриллэрин, туох көмө оҥоһулларын туоһуластылар. «Энсиэли» хаһыакка суруйуохтарын, үлэлэрин сырдатыахтарын баҕарар да ыччаттар бааллар эбит.

Эбиэттэн киэһэ мунньах кыттыылаахтара «Село и молодой педагог: проблемы и пути их решения» диэн төгүрүк остуолга нэһилиэктэринэн арахсан кытыннылар. Форум эдэр учууталлар үлэлэригэр, инники олохторугар улахан туһаны аҕалыа, көдьүүстээх буолуо диэн эрэнэбит.

В. РЫКУНОВА

Хайдах олордугут, ыаллар?

ТҮӨЛБЭ НЭҺИЛИЭГИ СОМОҔОЛУУР

Нам улууһун биир улахан нэһилиэгинэн, биэрэпис түмүгүнэн 1715 киһилээх, прописканан 1829 киһилээх Хамаҕатта нэһилиэгэ буолар, нэһилиэк иһигэр 5 түөлбэ үлэлии олорор. Ааспыт сыллааҕы үлэ түмүгүн, саҥа сыл инники барылларын билиһиннэрэ «Хамаҕатта нэһилиэгэ» МТ баһылыга Дунаев А.Г., баһылыгы солбуйааччы Шелковникова К.М. солбуйса сылдьаннар, дьаһалта кыл. специалиһа Габышева Г.Ф., тыа хаһаайыстыбатын специалиһа Гоголев Е.Н. уонна дьахтар сүбэтин председателэ түөлбэлэрин кытта көрсөн ирэ-хоро кэпсэттилэр, санааларын атастастылар, өйдөммөт ыйытыыларга хоруйдары ылан олохтоохтор сэргэхсийэ түстүлэр. Бу маннык сырыы кыайан мунньахха кэлбэт-барбат, нэһилиэк да, улуус да баһылыктарын отчуотугар кыайан сылдьыбатах дьоҥҥо туһалаах сырдатыы буолар эбит.

«Үрдэл» түөлбэ (сал. Семенова К.Е.) нэһилиэккэ саамай бастыҥ үлэлээҕинэн биллэр. Түөлбэлэрин иһигэр бэйэлэрин күүстэринэн оҕо оонньуур площадкатын тутаннар оҕолоро ыраата барбакка онно мустан оонньууллар, үгэс быһыытынан саас аайы кыһыны атаарыы, таҥха кэмигэр түөлбэ оҕолоругар сиэр-туом ыытыы, үөрэтии о.д.а. үлэлэрэ, инники барыллара киэҥ. Ол гынан «Үрдэл» түөлбэ олохтоохторо, «тириитэ суох эккэ дылы», кырыһа суох бааһына сиригэр олохсуйбут буоланнар, саас аайы сирдэрин бадараана олорчу баһыллан тахсар, үөһэттэн хаардарын уута киирэн хаайтаран түөлбэ сирэ олорчу бырыы да бадараан. Олох инчэҕэйгэ олорор түөлбэ туруорсуута эрэ — суолларын оҥорторуута. Улуус баһылыгар А.И. Ильиҥнэ туруорсаннар «40 лет Победы» уулусса бу 2011 сылга оҥоһуллуох курдук. Улуус отчуотугар иһитиннэрии түмүгүнэн, халлаан 20 кыраадыска диэри сылыйда да гравий кутар, суол оҥорор тэрилтэ үлэлииргэ бэлэм олорор. Ити эрээри бастаан суолга гравий кутуллуон иннинэ, эрдэ ханааба хаһыыннаҕына эрэ табыллыыһык. Бу ханаабаны нэһилиэнньэ билиҥҥэттэн күүскэ туруорустаҕына, ол кэми баттаһыах курдук.

Саамай элбэх киһини (30 киһи) муспут (сал. Готовцева Г.Д.) «Кытыл» түөлбэ буолла. Ыйытыылара да элбэх, холобур: водопровод хаһан киириэй(аны онтукпут синтетическэй матырыйаалтан эрэ оҥоһуллара көҥүллэнэр эбит, тимир турба дьэбинирэр диэн бобуллубут), бэйдиэ сылдьар ыт наһаа элбээтэ, ньирэйдэрбитин, бороскуларбытын туталлар (улууска ыты тутар питомник былааннанар үһү, хаһан олохто киирэрэ эбитэ буолла), нэһилиэккэ биир да атыыр оҕус хаалбата, эһиил сүөһү улаханнык аҕыйыыр кутталлаах. Быйыл осеменение дьиэтэ үлэҕэ киириэ диэн буолла, сиэмэлээһини эрдэттэн ыыта турдахтарына сүөһү бириэмэтигэр төрүүрэ буолуо? Ол сиэмэ саха оҕуһун киэнэ эбитэ буоллар! Онтон да атын элбэх ыйытыылар, баҕа санаалар киирдиллэр, кэпсэтиилэр буоллулар, үрдүгэр сайабылыанньалар да суруллан тута визаланан, хоруй ыланнар үөрдүлэр. Киэһэ 7 ч. саҕалаан «сопхуоспут мунньаҕа» бүттэ дэһэ-дэһэ, түүн 11 ч. иннинэ эрэ астына кэпсэтэн, дуоһуйан тарҕаһыы буолла.

Салгыы «Сайдам», «Арыы Тиит», «Хардыы» түөлбэлэри кытта көрсүһүүлэр буоллулар. Олохтоохтор санааларын аһаҕастык этиннилэр, сүрүннээн детсад туруорсуута сытыытык турда, билигин икки детсадынан 75 эрэ оҕо хабыллан олорор буоллаҕына, өссө да 200 оҕо кыайан детсадынан туһаммакка олорор. Ол түмүгэр оҕо кэмигэр сайдыбат, төрөппүт үлэтэ суох олорорго күһэллэр.

Түмүккэ, түөлбэлэри кытта кэпсэтии кэннэ анализтаан көрдөххө: нэһилиэнньэҕэ туһунан штат туруорсан психолог тутуллуон наада эбит. Билигин арыгыга ылларыы наһаа элбээтэ, ол быыһыгар дьахтар аймах. Дьиэҕэ ийэ иһэр, түптээн олорбот, оҕолорун көрбөт, дьиэ кэргэнигэр кыһаллыбат буоллаҕына, олох сатарыйдаҕа ол. Үлэ суоҕуттан, ас-таҥас тиийбэтиттэн стресс буолар, быйыл сүрдээх улахан уу кэлэн онтон оҕустаран стресскэ киирии, өлбүттээхтэр дьиэ кэргэттэрэ стресстэн кыайан тахсыбаттар о.д.а. көрүҥнэри психолог көмөтүнэн быһаарсыахпытын сөп дэстилэр.

Хамаҕатта нэһилиэгэ культураҕа, спорка республикаҕа бастакы миэстэҕэ иһэр. Ону «Спорт — тыа сиригэр-2010» күрэх түмүгэ да туоһулуур. Хамаҕатта нэһилиэгэр оскуола оҕото, ыччат, нэһилиэк сүрүн дьарыктанар миэстэтинэн нэһилиэк спорт саалата буолар, ол эрээри аварийнай туруктааҕынан дьарыктанар көҥүлэммэт. Улуус баһылыгын отчуотугар Ильин Альберт Иннокентьевичка олохтоохтор нэһилиэккэ улахан спорткомплекс уонна сахафранцузскай лицейгэ спортсааланы күүскэ туруорустулар. 15 сылы быһа спортсаалата суох үлэлии олорбут лицей хайаан да спортсаалалаах буолуохтаах. Аны туран лицей саалатыгар нэһилиэнньэ киирэн кыттара эмиэ олох табыллыбат. Бу икки улахан тыын боппуруоспутун улууспут баһылыга ылсан олоххо киллэриэ диэн өссө төгүл эрэнэбит.

Л. ДЬЯЧКОВСКАЯ

АҔЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Көбөкөн нэһилиэгэр дьон сэҥээрииитин ылбыт Н.С.Дьяконов кубогар пляжнай волейболга күрэхтэһии ыытылынна. Манна эр дьон 9 хамаандата күөн көрүстэ. Хатыҥ Арыы нэһилиэгиттэн А. Попов, П. Дьячковскай, А. Тимофеев, А. Ильин кытыннылар. Түмүккэ 1 миэстэни Хатыҥ Арыы, 2 миэстэни Түбэ, 3 миэстэни Көбөкөн ыллылар.

Оттон дьахталларга 6 хамаанда күрэс былдьаста. Хатыҥ Арыы нэһилиэгин аатыттан В. Эверстова, А. Алексеева, С. Мухина, Ф. Колесова хорсуннук киириистилэр. Түмүккэ 1 миэстэҕэ Көбөкөн, 2 миэстэҕэ Хатыҥ Арыы, 3 миэстэҕэ Нам хамаандалара таҕыстылар.

Биһиги хамаандалардыгын Хатыҥ Арыы нэһилиэгин спортинструктора И.И. Софронов илдьэ сырытта. Бастаабыт хамаанда принтеринэн наҕараадаламмыта. Ону спортсменнар жеребьевкалаан, Варвара Эверстова принтер хаһаайкатынан буолла.

Н.Д. СИВЦЕВА
Аппааны

Хас биирдии киһиэхэ саахырдаҕын аайы олоҕун кэрчиктэрэ, ааспыт сыллара барыта киинэҕэ курдук хараҕын иннигэр көстөн аахаллар. Киһи аймах саамай кэрэ-бэлиэ, оскуолатааҕы сылларын олус үчүгэйдик санаан аахар, оҕо сааһын умнуллубат бириэмэтэ буолар. Бу сылларыҥ олоххор барытыгар улахан сабыдыалы, хайдах киһи буоларгар олук охсоллор. Онон бу кэмҥэ эйигин үөрэххэ, олохчо такайан, билиигэ тардыһыннарбыт учууталларгын барыларын, кими да ордорбокко убаастаан, ытыктаан ахтан-санаан аахаҕын.

Бу ыстатыйабын улаханнык убаастыыр, ытыктыыр киһибэр, учууталбар, Саха республикатын бочуоттаах ветераныгар, Нам ороҕуонун, Таастаах нэһилиэгин Ытык киһитигэр Иннокентий Захарович Кривошапкиҥҥа анаан суруйабын.

Күннэтэ көрөр дьоммут

СЫРДЫККА КЫЫМ БИЭРБИТЭ

Кини 1936 сыллааччаа муус устар 12 күнүгэр Ю.А. Гагарин аан бастаан космоска көтөн тахсыан 25 сыл иннинэ, Горнай ороҕуонугар (1931 с. диэри Нам ороҕуонун территорията этэ) күн сирин көрбүтэ. Кеша сэрии кэмин тыа сирин оҕото буолан кыра эрдэҕиттэн дьонугар көмөлөһөн, илии үлэтин этинэн-хаанынан билбитэ. 1945 с. 9 сааһыгар І Атамайга (Улуу Сыһыы) үөрэнэ киирэр. Аҕата Захар Кривошапкин төрүт Таастаах Кривошапкиннар халыҥ аймахтарын ыччата эбит, ийэтэ Улуу Сыһыыттан икки көстөөх Алаас диэн сир олохтооҕо, онон Кривошапкиннар Алааска олохсуйбуттар.

Начальнай оскуоланы Таастаахха бииргэ төрөөбүт эдьиийигэр олорон бүтэрэн баран Нам орто оскуолатыгар киирэн ситиһиилээхтик үөрэнэн 1955 с. саҥа аһыллыбыт Саха государственнай университетыгар физико-математическай факультетыгар үөрэнэ киирэр. Иннокентий олохчо актыыбынай позициялаах буолан университет общественнай олоҕор актыыбынайдык кыттар.

1959 с. мин Хатырыкка 8-с кылааска үөрэнэ кэлбитим оскуолабытыгар уларыйыы бөҕө буолбут. Бастакытынан, биһиги 8-с кылааспытыгар Бөтүҥ 7 кылаастаах оскуолатыттан эбии оҕолор кэлбиттэр, оччолорго Нам ороҕуонугар икки эрэ орто оскуола баара, Намҥа уонна Хатырыкка. Учууталларбыт Дьокуускайга СГУ саҥа аһыллан иккис выпуһун бүтэрбит эдэркээн 22-23 саастаах историк Вера Петровна Иванова, нуучча тылын учуутала Изабелла Яковлевна Алексеева, физик Иннокентий Захарович Кривошапкин о.д.а. эбиллибиттэр этэ.

Саҥаны киллэрии үөрэнээччи оҕолор эдэр учууталлары кытта сыһыаннарыгар биллибитэ. Манна саҥа кэлбит учууталлар, холобур, биһиги 8-с кылаас оҕолоруттан 6-7 эрэ сыл аҕа, оттон үрдүкү кылаас оҕолоруттан 2-3 сылынан аҕа этилэр. Онон биһигини уонна үрдүкү кылаас оҕолорун кытта бэйэлэрин тэҥнээхтэрин кытта кэпсэтэллэрэ.

Оччолорго Иннокентий Захарович биһиэхэ оҕолорго, билигин санаатахха, «кумир» эбит. Тэйиэккэлээн бэртээхэй үҥкүүһүт, гимнаст, волейболист буолан оҕолорго секциялары бу көрүҥнэргэ ыытара. Биһиэхэ кэлиэҕиттэн оҕолору кытта түргэнник уопсай тылы булан, оҕолор кини тула мусталлар этэ. Физика уруогун олус интэриэһинэйдик ыытара, уопсайынан даҕаны ити кэмҥэ ССРС үрдүнэн наукаҕа сыһыан лаппа тупсубут кэмэ этэ. 1957 с. маҥнайгы сир спутнига көппүтэ, реактивнай пассажирскай самолеттар саҥа киирэн эрэллэрэ.

Маны таһынан, Иннокентий Захарович ханнык баҕарар дьону кытта уопсай тылы булумтуо буолан оскуола иһигэр учуутал эр дьонунан волейболга, баскетболга, футболга туһунан хамаанда тэринэн, оскуола оҕолорун сборнай хамаандатын кытта күрэхтэһии тэрийэрэ. Оскуола оҕолорунаан оскуола аллара өттүгэр баар күөл күһүн хаарын ыраастатан баран хаҥкылыырбыт. Хантан эрэ бачыыҥкалаах хаҥкы уларсан биһиги солбуйса сылдьан хаҥкылыырбыт. Оччолорго оскуолаҕа «Украина» диэн киноустановка баара, ону Иннокентий Захарович бастаан бэйэтэ көрдөрөрө, оттон оҕолору үөрэтэн бэйэлэрэ көрдөрөллөр этэ.

Дьону түмэр, дьону кытта түргэнник уопсай тылы буларын ороҕуоннааҕы салалта бэлиэтии этэ сабыллар-аһыллар түннүктэригэр сабыы ыйаталаабыта, ыйанар, бэйэтэ үөһэ-аллара түһэр экран баар оҥорбута, пропагандистарга сотору-сотору семинар оҥорторуллоро, онно диафильмнарынан, слайдаларынан агитационнай матырыйааллары көрдөрөллөрө. Кини райкомҥа пропаганда отделыгар үлэлиэҕиттэн ыла биһиги кинилиин чаастатык көрсөр буолбуппут. Мин оччолорго бэйэм үлэлиир тэрилтэбэр ПМК-ҕа пропагандистыыр этим.

Онтон ылата Иннокентий Захаровиһы кытта 30-тан тахса сыл эн-мин дэһэн сибээспитин быспаппыт, кини миигин Хатырыкка үөрэппититтэн олох улырыйбатах курдук этэ. Хаһан даҕаны көрүстэхпитинэ тэҥ дьон курдук кэпсэтэрэ, дуоһунаһынан олох даҕаны өттөйбөт этэ. Мин кинини Хатырыкка үөрэниэхпиттэн 50 сыл биллим даҕаны, биир да түбэлтэни олоҕум тухары дьоҥҥо куолаһын соноппутун, улаханнык саҥарбытын олох истэ иликпин. Хор, оннук киэҥ көҕүстээх, үрдүк культуралаах, чахчы саха интеллигенэ киһи — мин учууталым Иннокентий Захарович.

көрөн Нам райкомолугар 1961 с. ылбыттара уонна сотору райкомол бастакы секретарынан ороҕуоннааҕы комсомол конференциятыгар талбыттара.

Иннокентий Захарович миэхэ билии сырдык кыымын биэрбит киһинэн буоларын чахчы итэҕэйдим. Ол маннык эбит: мин 1962 с. Хатырык оскуолатын ситиһиилээхтик (түмүк экзаменнарбар иккитэ эрэ «4» сыананы ылбытым, уоннааҕылар «5» этилэр) бүтэрэн аттестаты ылларбар Намнааҕы райкомолтан үрдүк үөрэххэ киирэргэ направление туттарбыттара. Ити кэмҥэ «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» диэн девиһинэн салайтарарбыт. Онон мин дьылҕабар райкомол секретара Кривошапкин И.З. илии баттаан биэрбит направлениета улахан оруолу оонньоон, мин Иркутскайдааҕы политехническай институкка киирэн, студенныы сылдьан үс сыл Армияҕа сылдьан баран, 1970 с. институппун бүтэрбитим.

Мин 1970 с. Намҥа үлэлии кэлэрбэр Иннокентий Захарович райкомолтан 1964 с. уурайан, бэйэтин идэтинэн Нам орто оскуолатыгар физика предметин учууталынан, завуһунан үлэлии кэлбит эбит. Онтон 1973 сылтан Нам ороҕуонун үөрэх отделын сэбиэдиссэйинэн 1975 с. диэри үлэлээбитэ. 1976 сылтан Нам ороҕуонун Коммунистическай партиятын райкомугар үлэлии киирэр. Маныаха диэри эдэр ыччаты, оҕолору үөрэтиигэ туох баар күүһүн, билиитин барытын биэрэн сүүрбэччэ сыл аныыр, үлэтин 1957 сылтан саҕалаабыт, университекка үөрэнэ сылдьан Дьокуускай куорат 26 N-дээх оскуолатыгар киэһэтин ыччаттарга физика предметин үөрэтэр эбит.

Иннокентий Захарович райкомҥа пропаганда отделыгар үлэлии сылдьан парткабинеты бэрээдэктээбитэ: ол курдук бэйэтин сыдьаанын ханнык баҕарар дьоннуттан, ханнык баҕарар сиэнэ-хаана, ханнык баҕарар сиэнэ-хаана, ханнык баҕарар сиэнэ-хаана... Ол курдук, бэйэтэ, ханнык баҕарар дьоннуттан

ИҺИРЭХ ТЫЛААР

Нам улууһун историк учууталлара бэйэлэрин коллегаларын, 1 Хомустаах учууталын, педагогическай үлэ ветеранын, Саха республикатын үөрэҕириитин туйгунун **НОВГОРОДОВ ФЕДОР ИВАНОВИҺЫ** 70 саастаах үбүлүөйүнэн эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт ыстаал курдук доруобуйаны, үлэлээбит коллективыгар куруутун күүс-көмө буола сылдьарыгар, сааскы халлаан курдук куруутун үөрүүлээх күннэри, уһун дьоллоох олоҕу.

Нам улууһун историктарын бөлөхтөрө

Күн күбэй ийэбитин, тапталлаах эбээбитин, педагогическай үлэ туйгунун, үлэ ветеранын **ПАВЛОВА АНИСИЯ ЕГОРОВНАНЫ** 60 сааскын туолар үбүлүөйдээх кэрэ-бэлиэ күнүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Күн сирин көрдөрөн, иитэн, үөрэттэрэн, үлэһит дьон оҥортоон, биһиги туспутугар олорон турбат кыһамныыҥ, көмөҥ, түбүгүҥ иһин сиргэ тиийэ сүгүрүйэбит, мунура суох махтанабыт. Олох араас кэрдиистэригэр оҕустаран хомоппут, хоргуппут алҕастарбытын быраастыы гын диэн көрдөһөбүт. Кимнээҕэр да истиҥник, иһирэхтик саныыр киһибит, Эн олус холку майгыҥ, мэлдьитин үөрэ-көтө, кэпсии-ипсии сылдьар айылҕаттан иэйиилээх айдарыыҥ, үлэҕэ бэриниилээх буолууҥ биһиэхэ барыбытыгар холобур буолар. Сымнаҕас сыһыаныҥ, минньигэс аһыҥ-үөлүҥ, ыраас туттууҥ-хаптыыҥ, намыратар-уоскутар, өйдөтөр тылыҥ-өһүҥ олус истиҥнэр, күндүлэр уонна хаһан да умнуллубаттар.

Күндү ийэбит, эбээбит, Эн биһигини кытта бииргэ сылдьарыҥ, биһиги ортобутугар мэлдьитин баарыҥ олус үчүгэй, тулхадыйбат тутаах, эрэллээх эркин буолан, күүстээх санааҕынан үөрэ-көтө уһуннук, этэҥҥэ олороргор, доруобай, дьоллоох-саргылаах буоларгар баҕарабыт. Күндү киһибитигэр үтүө санаа үмүөрүстүн, кэрэ санаа кэккэлэстин, күүстээх санаа эҥэрдэстин, ыра санаа ыпсан истин диэн истиҥ санаабытын, алгыспытын этэбит. Орто дойду кэрэтэ, туох баар үтүөтэ Эйиэхэ эрэ ананнын.

Анастасия, Александр, Шура, Ася, Галя, Светлана, Степан Олесовтар, Петя, Галя, Егор, Рома Павловтар, Мотя, Саша, Аида, Алеша, Ариан Стручковтар

Улуус, Хамаҕатта нэһилиэгин бочуоттаах гражданинын, тыыл, үлэ ветеранын **КОКАРЕВ ГРИГОРИЙ СОФРОНОВИҺЫ** 85 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт күн сиригэр баар бары кэрэни, үөрүүнү, уһун дьоллоох олоҕу! 8 оҕону барыбытын иитэн-үөрэтэн, дьиэлээн-уоттаан атахпытыгар туруорбуккар, үтүө сүбэҥ-аманаҥ, истиҥ сыһыанын иһин барҕа махталбытын тиэрдэбит. Бу курдук өрүү өйөбүл-тирэх, дурда-хахха буолан кырдьары-дьаҥныыры билиммэккэ, сүрэҕиҥ баҕатын сүһүөҕүҥ уйан 100 сааскын туоларгар. Оҕолоруҥ, сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ тапталларыгар уйдаран уһуннук дьоллоохтук олороргор баҕарабыт.

Эҕэрдэни кытта оҕолоруҥ, кийииттэриҥ, күтүөттэриҥ, сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ

Россия үөрэҕириитин туйгунун, Журналистарын союһун чилиэнин, Нам улууһун Ытык киһитин, тапталлаах таайбытын **ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ КРИВОШАПКИНЫ** 75 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт күн сирин үрдүгэр баар бары үтүөнү, чэгиэн доруобуйаны, дьоллоох уһун олоҕу, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ, биһиги туспутугар сүбэҥ-аманаҥ иһин күндү таайбыт махтанабыт, өссө уһуннук олор диэн алгыыбыт.

Көбөкөнтөн күтүөтүҥ Лаврентий уонна кини оҕолоро, сиэннэрэ, кийиитэ Жирковтар

Убаастабыллаах бииргэ үлэлиир коллегаларбытын, үлэһиттэрбитин **ГРИГОРИЙ БОЯРОВИЧ ПОПОВУ** 55, **НАТАЛЬЯ ПУДОВНА КУТУКОВАНЫ** 50 саастарынан — олохторун үтүө-мааны күннэринэн 2 N-дээх профессиональнай лицей профкомун, администрациятын аатыттан иэйиилээх эҕэрдэ!

Баҕарабыт күн сирин бары үтүөтүн, үлэҕитигэр үрдүк ситиһилэри, дьиэ кэргэҥнитигэр туох баар үчүгэйи, уйгуну-быйаҥы, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьоллоох олоҕу!

Күндү эдьиийбитин, балтыбытын **РОМАНОВА АННА КИРСАНОВНАНЫ**, убаастыыр күтүөппүтүн **ЛУГИНОВ СОФРОН СЕМЕНОВИҺЫ**, Саха республикатын үтүөлээх учууталларын, Нам улууһун Ытык дьоннорун, элбэх кинигэ, пособие автордарын 50 сыл ыал буолан олорон, Кыһыл көмүс сыбаайбаҕытыгар этэҥҥэ дьоллоохтук тиийбиккитинэн итии-истиҥ эҕэрдэбитин тиэрдэбит. Эһиги олоххут эдэр ыччакка үтүө холобур буола турдун. Дом!

Эҕэрдэни кытта бииргэ төрөөбүттэриҥ Романовтар

ПОЛОЖЕНИЕ
улусного турнира по борьбе «хапсагай» на Кубок семьи Кузьминых и абсолютное первенство на призы Федерации борьбы «хапсагай» Намского улуса

Сроки и место проведения:

Соревнование проводится 15 апреля 2011 г. в с. Намцы в здании ДЮСШ. Взвешивание команд с 9.00 ч. до 10.00 ч., начало соревнований с 10.30 ч.

Участники турнира:

В турнире участвуют сборные команды: Тюбя-Арбын, Хатырык, Модут-Бетюн, Хатын-Арыы, Нам, Хамагатта, Партизан-Никольцы, 1 Хомустах, Едейцы, II Хомустах-Кобякон-Фрунзе, Салбан-Тастах-Искра.

Количество участников - 11 человек по весовым категориям (допуск 1 кг):

юноши (1993 и младше) — 50 кг; 60 кг; 70 кг;

мужчины (1992-1971 г.р.) — 55 кг; 62 кг; 70 кг; 80 кг; 90 кг; св. 90 кг;

ветераны (1971 г.р. включительно и старше) — 70 кг; св. 70 кг. Дублирование в весовых категориях не разрешается.

Проводится абсолютное первенство среди юношей и мужчин.

Взнос на участие от команды — 300 руб.

Данное положение является официальным вызовом.

БИЛЛЭРИИЛЭР

ПОЛОЖЕНИЕ
чемпионата МО «Намский улус» по лыжным гонкам

Сроки и место проведения:

Соревнование проводится 16-17 апреля 2011 г. в с. Намцы (Парк культуры и отдыха). Мандатная комиссия с 09.00 ч. до 10.30 ч. Команды, не прошедшие мандатную комиссию, к соревнованию не допускаются.

Участники и порядок проведения чемпионата:

Количество спортсменов от каждой команды не ограничено. В зачет идут 4 лучших результата.

Дистанции:

16 апреля. Старт в 11.00 ч. Юниоры, мужчины, ветераны 5 км классический стиль. Зачет по 4 спортсмена.

16 апреля. Старт в 12.00 ч. Юниорки, женщины, ветеранки 3 км классический стиль. Зачет по 4 спортсмена.

16 апреля. Старт в 15.00 ч. Юниоры, мужчины, ветераны 5 км. свободный стиль. Зачет по 4 спортсмена.

16 апреля. Старт в 15.30 ч. Юниорки, женщины, ветеранки 3 км. свободный стиль. Зачет по 4 спортсмена.

17 апреля. Старт в 11.00 ч. Эстафеты: юниоры 4х5 км., мужчины 4х5 км., ветеран-2, ветеранки-2 4х3 км (смешанная эстафета).

17 апреля. Старт в 13.00 ч. Эстафеты: юниорки 4х3 км., женщины 4х3 км.

17 апреля. 14.00 ч. награждение, закрытие.

Все расходы по командированию команд несут администрации муниципальных образований.

Данное положение является официальным вызовом.

1. **Продается** недостроенный дом с усадьбой в с. Намцы по ул. Ст. Платонова, 65.

Тел. 89644217302

2. **Сдается** на 2 месяца ч/дом в с. Намцы по ул. Чернышевского 48 (с телефоном, газом).

Тел. 89243678502

1. **Продаю** или меняю ГАЗ-53 на пиломатериал.

2. Грузоперевозки до 2-х тонн, квартирные переезды, услуга грузовой иномарки по селу, городу, длина 4 метра, высокая тентовая.

3. **Куплю** участок.

Тел. 89243661967

Хаартынан сэрэбиэйдээн сүбэ-ама оҥоробун, дьиэни-уоту, транспоры арчылыыбын. Быстах кэмҥэ олорон үлэлииргэ дьиэҕэ наадыйабын. Тэрилтэлэртэн сайаапканы ылабын.

Тел. 89141072578

Даадарга гаастаах, телефоннаах чаанынай **дьиэни атыылыыбыт.** Докумуона чаанынай бас билиигэ оҥоһуллубут. Турар сирэ үрдүк, уу ылбат, ыраас айылҕалаах.

Тел. 89142336116, 89644227894, 89243683435

Продаю:

1. Сруб из кругляка 7х7 с пристроем 3х3.

2. Ул. Центральная, с. Намцы, 15 сот. в собственность 300 тыс. Можно в рассрочку.

Тел. 89644204357

Продаю 3-хкомн. благоустроенную квартиру в центре с. Намцы.

Тел. 89141082892

Попутный груз из Якутска в Намцы, недорого. ЗИЛ, м/г.

Тел. 89142738598

Продаем кунг с ковшиком от трактора МТЗ в рабочем состоянии.

Тел. 23-3-74, 89248605870

КПКГ
Свид. 14 №000935804. ОГРН 1061435054053
АЛСА-Кредит
С Нами надежно и удобно!
с. Намцы ул. Чернышевского,14 Тел.: 42-065

Только для членов КПКГ

Предлагаем размещение личных сбережений для получения стабильного высокого дохода.
Сберегательная программа:

Наименование программ	Годовая ставка	Минимальный срок, месяц	Пополнение
«СРОЧНЫЙ»	12	1	-
«СЕРЕБРЯНЫЙ»	24	3	+
«ПЕНСИОННЫЙ»	26	3	+
«АЛМАЗНЫЙ»	28	6	+
«ЗОЛОТОЙ»	30	12	+
«ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ПРОЦЕНТ»	22	12	-

- Возможность пополнения своего счета
- Высокая доходность при высокой надежности
- Широкий выбор программ
- Возможность снятия личных сбережений в дополнительных офисах в республике
- Индивидуальный подход каждому пайщику

Выдаем потребительские займы
- **Право досрочного погашения займа**

Доверие. Стабильность. Развитие.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Күндү тапталлаах уолум, убайбыт, бырааппыт Замятин Ньургун Егорович хара санаалаах киһи илиититтэн суорума суолланан олохтон туораабыта бу сыл муус устар 8 күнүгэр биир сылын туолла.

Кини 1980 сыллаахха алтынньы 23 күнүгэр төрөөбүтэ. Бастакы оҕобут буолан таптал уйатыгар бигэнэн улаатан испитэ. Кыра сааһыгар улаханнык ыалдьан истибэт-саҥарбат буолбута. Биһиги Ньургуммут 1987 с. истибэт-саҥарбат оҕолор республикатааҕы интернат-оскуолатыгар олорон үөрэммитэ. Бу сылларга ураты эйгэҕэ үүнэн-сайдан, уруһуйга дьоҕурдааҕа биллибитэ. Кылаанын, оскуолатын араас мероприятиеларыгар, концерыгар көхтөөхтүк кыттара. Кэргэмминээн учуутал идэлээх буоламмыт онтон үөрэрбит. Уолбут чороччу улаатан эрэр сааһыгар аҕабыт кинини үлэ үөрүйэҕэр үөрэппитэ, сыһыарбыта. Сайынын от оттуллара, уһанарыгар көмөлөһүннэрэрэ. Балыктыырыгар илдьэ сылдьара. Хомойуох иһин, аҕабыт эмиэ эдэригэр суох буолбута.

Ньургуммут оскуолатын кэннэ 1998 с. 29 N-дээх ГПТУ-га муостан, мастан кыһааччы идэтигэр үөрэммитэ. Үлэ булбакка, дьиэтигэр олорон элбэхтик уруһуйдуура, араас оҥоһуктары оҥорбута. Ити кэмҥэ үөрэнэн атах таҥаһын ууллараччы идэтин эмиэ ылбыта. Уолбут техникаҕа эмиэ олус сыстаҕаһа. Алдьаммыт мотоциклы оҥоро охсон сүүрдэрэ. Кэлин сүөһү тутар, хаһаайыстыбалаах убайыгар И.И. Замятиҥҥа сайыны көтүппэккэ оттоһоро. Тракторын, косилкатын өрөмүөннэһэрэ. Тракторынан от мустарара, оту бэркэ түстүүрэ. Убайын кытта биригээдэҕэ киирэн ОДьКХ хонтуоратын тутуспута. Бэйэлэрэ эмиэ араас тутуу, дьиэ көҥдэйүн таһааран туталлара. Кини биһиэхэ барыбытыгар эйэҕэс сыһыаннааҕа. Доҕотторугар, аймахтарыгар эмиэ. Убайбытын кытта бииргэ дьиэ ис-тас үлэтин бүтэрэн үмүрүтэн иһэрбит.

Ньургун олоххо тардыһыылаах буолан, тапталын көрсөн ыал буолар, оҕо төрөтөр ыра санаалааҕа. Ол эрээри сидьиҥник быһыыламмыт киһи илиититтэн сырдык тыына быстыбыта...

Элэккэй, аламаҕай майгылаах, үөрүнньэҥ Ньургуммутун мэлдьи умнубаппыт, суохтуубут, саныыбыт. Эн биһиги сүрэхпитигэр куруук тыыннаах буолуоҥ.

Ийэтэ, бырааттара, чугас аймахтара

«Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтата, нэһилиэк сэбиэтин депутаттарын, педагогическай үлэ, тыыл ветерана, старшай учуутал, Нам улууһун бочуоттаах гражданина
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Матрена Михайловнаҕа, оҕолоругар Любовь Леонидовнаҕа уонна Михаил Леонидовичка, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
«Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын сэбиэтэ, Нам с. ветераннарын сэбиэтэ

Матрена Михайловнаҕа, Любовь Леонидовнаҕа, Михаил Леонидовичка, кийиппитигэр Женяҕа уонна чугас аймахтарыгар кэргэннэ, аҕалара, эһээлэрэ
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Наумовтар, Шараборинна

Нам улууһун үөрэҕин управлениета, үөрэх үлэһиттэрин улуустааҕы профсоюһун комитета урукку үлэһитигэр, убаастыыр киһибитигэр Лаптева Любовь Леонидовнаҕа, Нам 1 N-дээх орто политехническай оскуола учууталыгар Викторов Михаил Леонидовичка, ийэлэригэр Викторова Матрена Михайловнаҕа тапталлаах аҕалара, эһээлэрэ, кэргэнэ, Нам улууһун Ытык киһитэ, педагогическай үлэ ветерана, «Старшай учуутал»
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Истиҥник саныыр, ытыктыыр киһибитигэр Матрена Михайловнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһээлэрэ, педагогическай үлэ ветерана, улуус Ытык киһитэ
ВИКТОРОВ Леонид Леонидович
ыарахан ыарыыттан орто дойду олоҕуттан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Р.Н., И.К. Гороховтар

Хатырык нэһилиэгэр олорор күндү убайбытыгар Мухин Николай Захаровичка, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбээлэрэ
МУХИНА Марина Васильевна
соһумардык күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Намтан, Хамаҕаттаттан Мухиннар дьиэ кэргэттэрэ

Профком, администрация ГОУ «Профессиональный лицей N 2» выражает глубокое соболезнование близким, родным по поводу кончины ветерана труда, тыла, потребкооперации, лицея
БЛОХИНОЙ Татьяны Павловны.

Күндү убаастыыр, ытыктыыр аймахтарбытыгар Татьяна Ивановнаҕа, балтыларбытыгар Машаҕа, Ленаҕа тапталлаах уола, бырааттара
МЕСТНИКОВ Александр Семенович
эдэр сааһыгар эмискэ соһуччу күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Сосиннар

Күндүтүк саныыр доҕорбут
МЕСТНИКОВ Сашок
эмискэ күн сириттэн суох буолбутугар таптыыр ийэтигэр Татьяна Ивановнаҕа, эдьиийдэригэр уонна чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Бииргэ үөскээбит, улааппыт доҕотторо

Выражаем глубокое соболезнование матери Татьяне Ивановне, сестрам, зятьям, всем родным и близким в связи с безвременной кончиной
МЕСТНИКОВА Александра Семеновича.
Скорбим вместе с вами.
Выпускники 11 «а», «б» классов Намской улусной гимназии (выпуск 1999 г.), их родители, куратор Гуляева М.М.

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **41496**; ; бухгалтерия — **41141**; факс — **41141**; редакционнай- издательскай ситим —**41332**

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Э сиэли» хаһыат редакцията» государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №19-0428.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйы . Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.**

***“ЭНГСИЭЛИ”* - Нам улууһун хаһыата.**
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Э сиэли» хаһыат РИС талылынна, та ылынна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — 54889. Тираһа — 2331
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 12.04.2011 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч.12.04.2011 с.